

ERASMUS+ a ÚĽUV

Projekt CRAFTMOVE

Metodický list: Príprava slameného klobúka

Od stebľa ku klobúku

1. Pomôcky

- ražná slama prípadne hotové prámiky, ľanová niť
- nožnice, ihla, klobučnícka forma prípadne plechová miska, krajčírsky meter

2. Materiál

Základným materiálom je ražná slama, ktorá sa pripravuje v závislosti od šírky budúceho prámika buď z vrchných stebiel strihaných od klásku k prvému kolienku, alebo zo stebiel strihaných od prvého až po druhé kolienko, prípadne sa môžu využiť aj stebľa strihaná od druhého až po tretie kolienko. Podľa toho, ktoré stebľa použije, bude aj prámik široký. Pred samotným pletením klobúka je ale potrebné takto nastrihané stebľa vytriediť.

3. Príprava materiálu

Na samotné pletenie musí byť slama tvárna. Aby sa s ňou dalo pracovať je potrebné slamu namočiť do teplej vody, zhruba na 30 minút. Potom je možné začať plieť.

4. Pletenie prámikov

Pri pletení prámikov je najjednoduchšie pracovať s dlhými stebľami približne rovnakej hrúbky. Výsledná šírka prámika preto závisí od použitých stebiel. Steblá strihané medzi prvým a druhým kolienkom vytvárajú prámik, ktorého šírka sa môže pohybovať v rozmedzí 2,5 – 3 cm. Keďže slama je prírodný materiál a stebľa nemusia mať úplne zhodnú hrúbku, samotná šírka prámika sa môže v rámci niekoľkých mm meniť. Počas šitia sa tieto rozdiely na finálnom výrobku strácajú – sú sotva viditeľné. Dôležitým úkonom je napájanie slamy, kedy je najlepšie sa vyhnúť napájaniu stebiel počas pletenia tesne pri sebe a vždy je dobré dbať aby sa napájali stebľa vždy hrubším koncom. Počas samotného pletenia je vhodné vyčnievajúce napojené stebľa zastrihávať, pokiaľ je samotná slama ešte vlhká a tvárna.

Erasmus+

Spolufinancovaný
Európskou úniou

5. Prámiky

Najvhodnejším prámikom na pletenie klobúkov je prámik pletený zo siedmych stebiel, prípadne pletený zo štyroch stebiel. Tento špecifický prámik je na Slovensku známy aj ako švábska šnúra. Pri prámiku pletenom zo siedmych stebiel je rubová a lícová strana rovnaká, zatiaľ čo pri švábskej šnúre sú tieto strany rozdielne. Preto pri pletení klobúka zo švábskej šnúry je dobré brať na zreteľ, ktorá strana je lícová a rubová. Ďalšími prámikmi, ktoré sa používajú na výrobu klobúkov sú napríklad prámiky pletené zo šiestich stebiel, alebo cikcakovité prámiky.

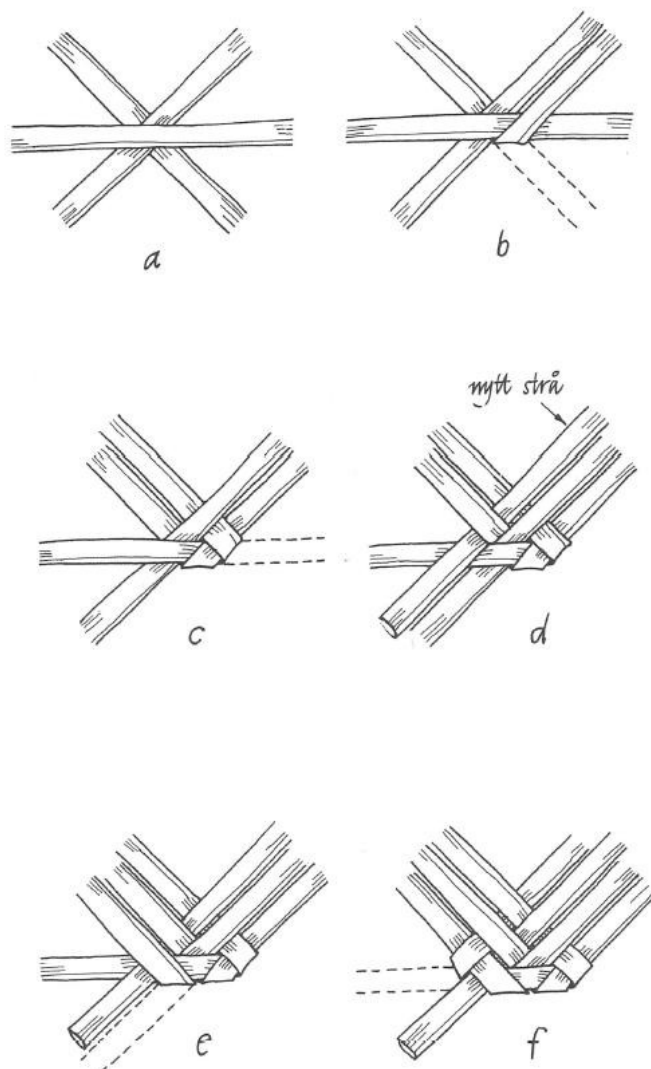

Obrázok 1: Príklad rôznych typov prámikov (od spodu smerom ku kraju klobúka) – prámik pletený zo siedmych stebiel, cik-cakovitý pásik a švábska šnúra (archív M. Gregor).

6. Pletenie prámika zo siedmych stebiel

Na pletenie prámika je potrebné pripraviť si približne rovnako hrubé a dlhé stebľá. Pletenie sa robí smerom dopredu (od seba). Steblá slamy jemne stlačte palcami tak, aby boli ploché a tesne pri sebe (obrázok 2a). Začnite pliesť podľa obrázka 2b, 2 c. V prípade obrázka d je potrebné pridať ďalšiu slamu, tak aby sme na jednej strane mali na ľavej

strane dve a na pravej tri stebľá. Krokmi na obrázku ze a zf sa dopracujeme k celkovému počtu stebiel sedem – na ľavej strane tri a na pravej strane štyri. Počas pletenia jemne uťahujeme prepletené stebľá tak, aby nám vznikol pravidelný prámik.

Obrázok 2: Postup pletenia prámika zo siedmich stebiel (Kashammar, 1992).

7. Príprava prámikov na šitie

Pred samotným šitím klobúka je nutné prámik zmäkčiť. Požadovaná časť prámika, prípadne celý prámik musí byť namočený a následne sa môže zmangľovať použitím mangľa. Mangel je možné nahradiť aj drevenou doskou a valčekom na cesto. Takto pripravený prámik by mal byť čo najviac ohybný a vláčny, aby bolo možné počas šitia formovať klobúk.

8. Šitie klobúka

Pred samotným šitím je nutné, aby bol prámik namočený. Ak nám počas pletenia vyschol, musí byť znovu namočený. Na šitie je vhodné použiť niť z prírodného vlákna, tradične sa používa niť z nebieleného ľanu, prípadne niť z bieleného ľanu. Pri šití sa využíva buď klasický predo-zadný steh, prípadne neviditeľný steh, kedy sa ihla prepichuje medzi spojmi jednotlivých stebiel. Neviditeľný steh je časovo náročnejší.

Počas šitia je možné formovať klobúk na klobučníckej forme. Formovanie klobúka bez formy je rovnako možné, ak sa každý načatý rad šitého prámika rozpočíta na požadovaný obvod hlavy. Pri rozpočítavaní jednotlivých radov je nutné brať v úvahu, akú korunu klobúka budeme šiť. V prípade rovnej koruny sa rozpočíta obvod hneď pri začatí formovania jej stien. Ak bude koruna kónická, rozpočítavame jednotlivé rady vzostupne, až kým nedosiahneme požadovaný obvod. Krempa sa šije v závislosti na finálnej forme klobúka, môže byť široká, alebo úzka.

Po dokončení je možné výsledný tvar klobúka upraviť žehlením cez namočené plátno priamo na forme, alebo na akomkoľvek pevnom predmete, ktorý nahradí formu (napríklad plechová miska). Klobúk potom necháme vyschnúť na vzdušnom mieste.

Na samotné zhotovenie klobúka je potrebné 9-10 m prámika, ak šijeme z prámikov pletených zo siedmich stebiel so šírkou 2,5-3 cm. V prípade tenších prámikov (prámiky pletené zo šiestich stebiel, švábska šnúra) je nutné počítať aj 20-30 m prámiku.

Obrázok 3: Príklad klobúkov s kónickou korunou (vľavo) a klobúka formovaného na klobučníckej forme (v strede) (archív M. Gregor)

9. Použitá literatúra

- Kashmar, M., 1992: Skapa Med Halm. Natur & Kultur, 159 s.
- Langley, S., 1998: Hats & Bonnets 1770 – 1970, Identification & Value, Collector Books, 404 s.

Autor: Miloš Gregor